

BARNE-OG LIKESTILLINGSDEP	
Arkivkode:	471.00
Dato:	16.06.09 Bufetat
Saksnr:	200901770-026

Barne- og likestillingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref: Vår ref: 2009/53415-6 Arkivkode: 008 Dato: 05.06.2009

Høring - Forslag til endringer i adopsjonsloven og barnevernloven - kommentarer fra Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) region øst

Vi viser til departementets høringsbrev publisert 16. april 2009. Nedenfor følger Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) region øst sine kommentarer til problemstillingene høringsbrevet reiser.

1. Kontakt mellom barnet og biologiske foreldre etter en adopsjon etter barnevernloven §4-20

1.1 Innledning

Bufetat, region øst slutter seg til departementets hovedformål med å tilrettelegge for åpen adopsjon. Vi vurderer at det er behov for rettslig regulering av de få tilfeller hvor fosterbarn har behov for trygghet og stabilitet rundt sin tilknytning til fosterfamilien, selv i de tilfeller der barnet har kontakt med biologiske foreldre.

Høringen anses som en naturlig videreføring av utviklingen i rettspraksis, med vurderingen av kontakt med biologisk opphav og muligheten for adopsjon.

Bufetat, region øst vil redegjøre for de betenkninger vi finner i departementets forslag. Videre vil vi besvare de spørsmål høringsnotatet spesielt ber om en tilbakemelding på.

1.2 Behov for "åpen adopsjon"?

Innledningsvis vil Bufetat, region øst vurdere om det er behov for å etablere en ordning med åpen adopsjon. Det er i dag ingen juridisk hindring for at adoptivforeldrene kan tilrettelegge for kontakt med biologisk nettverk, selv om barnet er adoptert. Søknadene om adopsjon av fosterbarn under 18 år er i fåtall. I de færreste sakene har partene vært holdt anonyme for hverandre. I de fleste sakene vokser barnet opp med en viss kunnskap om sine biologiske foreldre, og vet gjennom direkte kontakt, eller via andre, noe om opprinnelse og biologisk opphav. Erfaring viser at adopsjon av fosterbarn (ofte noe større barn) allerede fungerer som mer eller mindre åpne adopsjoner.

På den annen side, viser utviklingen i rettspraksis at dagens lovgivning setter uheldige skranker for de fosterbarna som har behov for juridisk fastsettelse av sitt forhold til fosterforeldrene. Den eneste mulighet for det er adopsjon. Tidligere praksis har lagt mye vekt på det biologiske prinsipp. Det innebærer at adopsjon i utgangspunktet ikke bør innvilges i de tilfeller hvor barnet har kontakt med biologiske foreldre. Rettspraksis har de senere årene vurdert dette annerledes. Det har blitt lagt avgjørende vekt på hensynet til barnets behov, og adopsjon er blitt innvilget til tross for kontakt

Barne-, ungdoms- og familieetaten

Region øst

Pilestredet 27, 0164 Oslo
Postboks 7024 St. Olavs

Saksbehandler: plass
Monica Melgård 0130 Oslo

Telefon: 46 61 60 00
Telefaks: 22 20 01 04

Organisasjonsnr:
986 129 227

region.ost@bufetat.no.

www.bufetat.no

med biologisk familie. Resultatet er at både barnet og de biologiske foreldre blir prisgitt adoptivforeldrenes evne og vilje til å opprettholde kontakten. Bufetat, region øst anser det nødvendig å juridisk fastsette en ordning som kan ivareta disse få tilfellene på en best mulig måte, med grunnleggende hensyn til barnets beste.

1.3 Målgruppe

Bufetat, region øst finner det vanskelig å vurdere hvilken aldersgruppe departementet finner å være aktuell for åpen adopsjon. Vi antar at forslaget vil være aktuell i noen ganske få saker, og at det ikke bør gjelde for helt små barn som blir plasseres i fosterhjem med henblikk på fratakelse av foreldreansvaret og adopsjon. For eldre barn som er i fosterhjem, og som har hatt begrenset samvær med sine biologiske foreldre, vil det være bra med en åpen adopsjon der man legaliserer en kontakt med biologiske opphav. Begrunnelsen for dette må være at barnet vil tilstrebe og møte sine foreldre i skjul.

1.4 Manglende rettsvirkninger

Det er mange tenkelige forhold som leder opp til en § 4-20 sak. Nettopp fordi en barnevernssak er en vanskelig prosess for de involverte, er det viktig at tiltakene framstår som tydelige i sine konsekvenser. Forslaget kan skape en ny arena for konflikt. Barnet er sikret i tilknytningen til adoptivforeldrene, men kan fortsette å være gjenstand for konflikt. Bufetat, region øst vurderer at dette ikke er til barnets beste.

Regionen etterspør en ny vurdering med mer forpliktende følger av forslaget, og med tydelige rettsvirkninger dersom en konflikt er et faktum.

1.5 Manglende klarhet i kriteriene

Det fremkommer ikke av departementets høringsforslag hvilke kriterier som skal ligge til grunn for en åpen adopsjon, bare at "forholdene ligger vel til rette for det", og "i særlige unntakstilfeller". Det ligger imidlertid i sakens natur at det ofte er de svakest fungerende foreldrene, med lite eller intet endringspotensiale, som blir fratatt omsorgen for sine barn på varig basis. Enkelte foreldre har trolig ikke forutsetninger for å se at en åpen adopsjon ikke garanterer for videre kontakt. Det er også fare for at barneverntjenesten kan komme til å tone ned dette problemet overfor foreldrene, hvilket er etisk betenkelig.

Det forutsettes at barnet må høres i disse sakene også. Barnets ønske må tilstrebes.

1.6 Definisjonen "åpen adopsjon"

I høringsnotatet vurderer departementet at forslaget om åpen adopsjon ikke uthuler adopsjonsinstituttet. Bufetat, region øst er mer betenkt på dette punkt.

Adopsjon bør i utgangspunktet være slik lovgivingen i dag tilsier, med ingen kontakt mellom biologiske foreldre og barnet. Adopsjon bygger på en varig etablering og brudd av alle rettslige bånd med den biologiske familie. Fosterhjemsplasseringer er basert på det motsatte, altså midlertidighet.

Forslaget "åpen adopsjon" innebærer en mellomløsning mellom disse to tiltakene, en varig plassering med "krav" om kontakt med foreldrene. Bufetat, region øst er betenkt over å åpne opp for "åpen adopsjon" da vi tror det vil kunne føre til uthuling av adopsjonsinstituttet. Adopsjon er, og bør rent juridisk fortsatt innebære, et reelt brudd mellom barnet og dens biologiske familie.

På den andre siden er Bufetat, region øst tilhenger av at det er et mangfold av tiltak som gjør at barnevernet i større grad kan finne rett tiltak til rett barn til rett tid. Bufetat, region øst finner at departementet bør vurdere om det er mulig å etablere et nytt barnevernstiltak som har til formål å

juridisk fastsette den varige tilknytningen for barnet til fosterfamilien og samtidig opprettholde kontakt med biologisk familie.

Det stilles også spørsmål ved hvilken juridisk verdi begrepet ”åpen adopsjon” vil ha for de involverte parter. Det stilles ikke krav til de kommende adoptivforeldre med hensyn til deres faktiske ønske om, evne til, eller mulighet for å være lojal mot et uttalt mål om kontakt mellom barnet og dets biologiske foreldre.

1.7 Forslaget skaper en vesentlig forskjell mellom samtykkeadopsjoner og § 4-20 adopsjoner
Bufetat, region øst behandler de søknader om adopsjon av fosterbarn hvor de biologiske foreldrene samtykker. Hvis de ikke samtykker, kan barnevernet fremme sak for fylkesnemda etter §4-20.

Hvis det åpnes for at en juridisk forpliktende kontakt kun kan avtales etter samtykke til adopsjon i fylkesnemda, vil de biologiske foreldrene som samtykker få en dårligere mulighet for rettsvern av sin kontakt med fosterbarnet enn de som får saken prøvet i fylkesnemda. Bufetat, region øst vurderer at forslaget kan føre til færre samtykkesaker, og flere saker for fylkesnemda.

Bufetat, region øst savner en konsekvensvurdering i høringen, der forskjellene i disse typer saker belyses.

1.8 Spørsmål om muligheten til kontakt bør begrenses til foreldrene eller eventuelt en annen personkrets

Det fremstår som en forutsetning for åpen adopsjon at den kun skal anvendes i helt spesielle tilfeller. Samværet bør ha begrenset omfang. Bufetat, region øst vurderer at jo flere personer det er aktuelt å opprettholde kontakten med, jo lenger beveger man seg bort fra hvordan adopsjon defineres i dag.

Bufetat, region øst legger vekt på at barnet har rett til å kjenne sitt opphav. Opphav vil av de fleste defineres som barnets biologiske foreldre – ikke søsken, besteforeldre med flere. Dette bør opprettholdes. Hvis det er viktig for barnet å opprettholde biologisk nettverk, bør tiltaket fortsatt være plassering i fosterhjem.

1.9 Spørsmål om det skal kunne fastsettes annen kontakt utover samvær, evt. betenkning samvær
Bufetat region øst vurderer at av de forskjellige kontaktformer som er vurdert i høringsbrevet, er det kun samvær mellom barnet og de biologiske foreldrene som det bør åpnes for. Prinsippet om ”åpen adopsjon” vil i utgangspunktet avhenge av adoptivforeldrenes mulighet til, forståelse for, og ønske om å følge opp kontakten med barnets biologiske foreldre. På denne bakgrunn vurderer Bufetat, region øst det lite hensiktsmessig å forsøke å åpne for annen kontakt som kan oppfattes å være av ”mindre forpliktende karakter” fra adoptivforeldrenes synspunkt.

Som departementet påpeker, kan retten til ”annen kontakt,” lett bli gjenstand for diskusjoner om hyppighet og omfang. Det kan medføre uro eller konflikt utløst av biologiske foreldres syn eller ønske. Dette er man godt kjent med når det gjelder tilsvarende ordninger for fosterhjemsplasserte barn. Når det gjelder telefonkontakt er det i tillegg ofte en vanskelig situasjon for barn å beherske. Særlig overfor foreldre som ikke utviser god forståelse for barnets situasjon og gjennomfører en eventuell samtale på barnets premisser. Slike telefonsamtaler kan utgjøre en betydelig stressfaktor for barn, og er ofte fundert på de voksnes behov.

Med dagens teknologiske muligheter vil det forøvrig være svært komplisert å styre eller begrense ”annen form for kontakt” mellom barn og deres biologiske foreldre, så lenge begge disse parter går inn for kontakt. Denne manglende kontrollen taler også for at det ikke bør åpnes for å kunne avtale kontakt av slik karakter.

Selv om Bufetat, region øst er positive til samvær som kontaktform, finner vi det likevel ikke uproblematisk. Med dagens krav og ønske om mobilitet, kan en stille spørsmål om en åpen adopsjon vil sette begrensninger for adoptivfamiliers muligheter for flytting, utenlandsopphold eller emigrasjon. Hvis ikke, kan man da si at adoptivbarnets rett til å kjenne sitt opphav er ”rettslig beskyttet”?

Videre finner Bufetat, region øst det uklart hvem som skal ta ansvaret for, og bære kostnadene, slik at den ønskede kontakten med biologiske foreldre opprettholdes. Spesielt fremstår dette som uklart i de tilfeller der avstandene blir store.

Bufetat, region øst vil til slutt bemerke at ”samværs-begrepet” er lite konsist. Vi foreslår bruk av ordet ”kontakt” i forbindelse med åpen adopsjon.

1.10 Avslutning/oppsummering

Bufetat, region øst støtter høringens forslag om å juridisk fastsette en ordning der barnets tilknytning til fosterhjemmet blir formalisert. Herunder bør kontakt med biologiske foreldre bli gjenstand for en forpliktende kontrakt mellom de voksne parter.

Vi er i tvil om forslaget bør innlemmes i adopsjonsinstituttet eller betraktes som et barnevernstiltak. Det bør også foretas en vurdering av forskjellene forslaget innebærer i forhold til samtykkeadopsjonene.

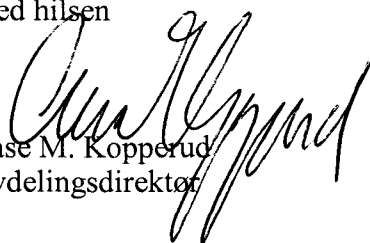
Til slutt vurderer vi at det kun bør skapes en juridisk forpliktende kontakt av typen fysisk samvær, som kun bør gjelde de biologiske foreldrene.

2. Anerkjennelse av adopsjoner gjennomført i adoptivforeldrenes statsborgerland

Bufetat, region øst er positivt innstilt til forslaget om lovendring. Endringsforslaget følger naturlig av domisilprinsippet som ellers gjelder i behandlingen av saker om forhåndssamtykke til adopsjon av barn fra utlandet. Ved en lovendring vil adopsjonssøkere som bor i Norge bli behandlet likt uavhengig av statsborgerskap. En lik behandling, krav om forhåndssamtykke etter en gagnsvurdering, er et viktig bidrag til å trygge adopterte barns oppvekstsituasjon. Bufetat, region øst vurderer at adopsjon av barn fra utlandet ikke automatisk er gyldig i Norge uten forhåndssamtykke, er et viktig signal i denne sammenheng.

Med hilsen

Aase M. Kopperud
Avdelingsdirektør

Kristin Høckedahl
Kristin Høckedahl
Seksjonssjef